

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

1 De Falso.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

DE PVBLICIS CRIMINIBVS

ALIIS. LIBER XXXVI.

De Falso. Cap. 1.
Lib. 48. Titulo. Lib. 9. Citat.

- 1 Sylva leges criminum quas mutauerit.
- 2 Falsum quando crimen maiestatis habeat.
- 3 Fallo & falsum quid. & unde dicatur.
- 4 Falsi crimen ut punibile sit tria requirit.
- 5 Falsum quando crimen habet punibile.
- 6 Mendacium quid.
- 7 Que in eo pendenda.
- 8 Pondera, mensurasve falsificans, qua poena puniendus.
- 9 Mensura & pondera aqua esse debent.
- 10 Dardanaris qui, & quare puniantur.
- 11 Mensuras mutans lucri causa, quomodo puniendus.
- 12 Mensurarum diuersitas, quo pacto non faciat falsum.
- 13 Mensurarum diuersarum abominatio & prohibitio iuris diuini.
- 14 Mensurae inaequales, quando non officium.
- 15 Mensurarum aquarum & ponderum noisio & cura, ad quem pertineant. & 17.
- 18 Mensuras concedendi & frangendi ius ex alia iurisditione.

SYLLA, qui sibi dictaturam perpetuam usurpauit, eaque abatus est, qui seipsum Cornelium viro nominauit, ut scribit Appianus in 1. bell. ciuili. leges alias dissoluit, alias imposuit, inter quas publicas quaestiones constituit de falso, & de patricio, de fideiussore, & praetores quinque adiecit eorum criminum gratia. Pompo. l. 2. deinde Cornelius Sylva, de orig. iur. p.

¶ Inter capita legis maiestatis hoc inuenitur, falsum in publicis tabulis scribere vel recitare. l. 3. ad l. In maiest. in P. § Falsum est, veritatis immutatio, § de instr. caue. & fid. in auth. collas. 6. titu. 3. & falsum, aliter quam vere factum, dictumve. Proinde veri superfluum falsum habet. auth. presbyter, in 1. de episc. & cler. l. 1. §. 1. ad l. Corn. de fals. lib. 48. P. tit. 10. l. 2. §. con. ius vel util. public. lib. 1. C. Et quicquid verum non est, falsum dici potest: quia nemo non ex fraude, vel mendacio alicuius tale sit, vel dicatur. l. 1. §. 1. qui ascenda, l. 4. §. utrum, de reb. dub. lib. 3. §. 4. P. tit. 5. Varro, §. de ling. Latin. falsum & fallere in verbis tantum esse, videtur asserere: dum ait, ab eodem verbo fari, falli, falsum: & fallacia, quod propterea, quod falso quem decipit, ac contra quam dixit facit: itaque si quis res fallit, non proprio nomine, inquit, fallacia, sed translatio, ut a pede nostro posset, ac per hunc. Quamquam & nemo negauit, verbum fallo, posse repeti aliunde quam a falso, nempe a Graeco *σφάλω*, quod idem est, quod euerro, subuero, frustror, spem alicuius, ut *σφάλωμαι*, supplantor, deicior, decipior, erro: quibus verbis omnis auctoris a vero continetur, quomodo quocunque contingat.

¶ Verum tamen annotandum, non omne falsum in crimen venire: nam & falsum dicens, interdum fallitur & fallit, & putat verum esse quod falsum est, quod de asseuerat inscius falsi: nec tunc crimen est, a homines, c. is autem, ca. primum est, 2. q. 2. Interdum fallu. a se, fallitque, & non fallitur: & tunc crimen falsum habet. c. homines falsum, 2. q. 2. D. August. de verb. Apost. serm. 38. ¶ Mendacium ¶ D. Augustinus ait, c. beatus Paulus, §. 1. 2. q. 3. falsam significationem vocis cum voluntate fallendi, & fallere temper esse voluntatis: falli autem, vel infirmitatis, vel temeritatis. ¶ Proinde in hoc crimine publico de falsis, exigui interpretes, Hostiensis, Az. Tacrea, in sum. ad eum tit. de falsis, tria: primum, immutationem veritatis: secundum, dolum: tertium, ut alteri nocumetur seu damnum inde contingat. Veluti, ut ait Paulus Iuricons. l. quid sit falsum, 2. §. ad leg. Corn. de fals. Si quis chirographum alienum immutes, seu ut alii legunt, imitetur, aut libellum vel rationes intercedat vel describat: non autem qui alias in computatione vel in ratione mensuratur.

¶ Porro facilius methodi causa, in hoc crimine perpendimus, res, circa quas falsum: personas falsariorum: & negotia sine actione, quibus ad falsum ius est. Ex quibus iudicia & poenae facilius erunt. ¶ Res in quibus falsum est vel sit, sunt res ipsae immutatae, dicta & facta. In rebus exemplum, si praeter publicum modum quispiam immutata & illegitima pondera seu mensuras

vel stateram adulterinam habet vel falsat, quibus negotiando dolo malo alios decipiat. Cuius poena est apud Modestinum, l. pen. ad leg. Corn. de falsis P. ut quanti ea res erit, duplo condemnatur: & ex decreto Adriani, in insulam relegatio. Quod & Vlp. refert, l.annonam, 6. de extraord. crimin. P. qui & furtum in eo statuit, qui pondera vel maiores mensuras decipiendi venditoris causa dedit, in l. si quis uxori, 53. §. si maiore, de furr. lib. 47. P. titu. 2. datumque condicit, l. arbitrio, 18. §. de eo, de dolo. P. Mensura ita corrupta, falsa dicitur: quia modius iniquus, inquit Paul. l. Paulus respondit, 2. 2. de verb. sign. in P. modus non est. Ut falsus tutor is vere, qui tutor non est: & falsum testamentum, quod testamentum non est. ¶ Debenque sunt eius generis esse pondera, mensurae cuiusque priuati, cuiusmodi sunt publice expositae. Optime enim consultum est in omnibus ciuitatibus fere, publicas mensuras aeneas vel lapideas habere, & ponderum legitimam determinationem, vt ad eorum normam priuatorum negotiatio aequa sit. Idque ex constitutione Valentis, l. modos, 9. de suscept. Praeposit. & Arca. lib. 10. C. tit. 70. mutatum est, quia modios aeneos, vel lapideos cum sextariis atque ponderibus, per mansiones, singulasque ciuitates in suis collocari. Iustinianus & idipsum constituit, §. eos autem, de collator. in auth. coll. 8. & eos in ecclesia cuiusque ciuitatis conseruari. ¶ Signari ¶ publica nota debere scribit Guido Papae. q. 49. per l. 2. de frumen. urb. Alexan. lib. 11. C. Paulus in Dardanarios, 37. de poen. P. in Dardanarios propter falsum mensurarum modum, ob vilitatem popularis annonae, pro modo admissi extra ordinem animaduertit ita ut poenam ita arbitratam iudici committens, pro modo delicti imponendam. Dardanarios ἀπαλλόμενος dixit Iulius Pollux, qui emunt vt carius vendant, vulgus reuenditores vocat. Incidit & hauiusmodi in legem Iuliam de annonae, dum contra annonam ita committunt. l. 2. ad leg. Iul. de anno. lib. 48. P. tit. 12.

¶ Concilio ¶ Moguntinensi, c. 2. de em. apud Greg. qui iusta pondera & mensuras lucri causa mutare ausus fuerit, triginta dies in pane & aqua posuere debet: quae poena in foro conscientiae interdum mutatur, eo quod expiationum criminum poena, eis, qui ex omologin audiunt, arbitraria relinquunt hodie. c. mensuras, de poen. dist. 1. Exstat & lex Iustiniani haec, in legi. Georgici Iustenia. tit. 7. περὶ ψυίας, l. 4. οἱ μέτεροι σίτη, ἢ οἱνα καλοῦνται ἕχοντες ἢ μὴ ἐκαταλόγητες τῆ ἀρχαῖα μέτρον ἢ τὸ μετρώσει, ἀλλὰ διὰ ἀίρεσιν ἐδύαν καὶ τὰ διαλετυμένονα ποίνωντες τὴν ἀποδοῦναι ἰσοπέδος ὡς ἀπέχει. id est, qui diminutorum frumentis aut vini mensuras habent, mensuram veterem & per manus a maioribus traditam non vespiciant, sed turpis lucri cupiditate contra statuta facientes, ut scelerati diuis verberibus afficiuntur. ¶ Obseruare ¶ enim debent, qui commercia exercent ciuitatum & locorum, in quibus negotiantur, pondera & mensuras: vel quibus vt velint palam conuenire, ne fraudi locus sit. Ciuitates namque mensuras & pondera varia propriaque habere norunt negotiatores potissimum, quorum tantum interesset aequari mensuras ubique: nisi dicas eos carius vendere dum maiori, quam emerint vendunt, si maiori vendant, vel libentissime lucrum amplecti, vinarum mensuram in pannis variam ostendunt ciuitates & nationes.

Nam vina	{	Tholozæ	4. palmorum est. Cana 8. p.
		In Montepeful.	4. p. Semis. Cana 9.
		Partisi	5. p. $\frac{1}{2}$
		Lugduni	5. p. $\frac{1}{2}$
		Niuzæ	8. p. $\frac{1}{2}$
		Barchinonæ	6. p. $\frac{1}{7}$
		Burdegala	6. p.
		Turonæ	5. p.
Valentia	4. p. $\frac{1}{2}$		
Flandria	3. p.		

Mensuram habent Tholosani propriam lignorum combustibilium ad certam longitudinem, summa & mirabili industria, per Garumnae fluium in portum Tholosanum appulsum, nempe circulum ferreum rotunditatis interioris vndecim palmorum, cui curam agentes politicam pretium imponunt. Sicut & tegulis seu cocticiis lateribus ad determinatam formam & mensuram longitudinis, latitudinis, & profunditatis diuendendis. Sunt vini & tritici diuersæ modiorum & doliorum mensurae, de quibus in

nostris Syntax. lib. 13. cap. 7. & 8. Et lib. 15. cap. 12. In ponderibus similes ciuitatum variationes: potissimum in maiusculo pondere. quod vocamus Quintallum.

Si quidem illud.	{	Tholosæ est	104. librarum.
		Rotomagi	120. ll.
		Lutetiz	125. ll.
		Rochellæ	102. ll.
		Montispeffali	109. ll.
		Flandriæ	116. ll.

Sunt & diuersa aliarum nationum ponderu genera, de quibus & iam locuti sumus lib. 15. Syntax. artis mirab. c. 13. Quæ mercatores distinguere debet inter conueniendū, ne se mutuo circūueniant. Si. n. conueniāt de pōdere, mensurā, aut instrumēto ponderandi vel mensurandi, fallum non committetur: sed si dum alter iusto pondere consueto mercari se intelligit, alter vero laetandi animo, vel maiori emendo, vel minori vendendo vel mutando vitur, certe fraus est maxima, & deceptio, falsū uel cōmitti in mensuris & ponderibus dicitur.

13 ¶ Et iure diuino sic de his statuitur: Nolite facere, *Leuit.* 19. iniquum aliquid in iudicio, in regula, in pondere, in mensura: statera iusta, & æqua sint pondera. Iustum æquipondium, quod Græcis *chalanus*, iustum modius, æquusq; sextarius, inquit Dominus. Et alibi, *Deuter.* 25. Non habebis in sacco diuersa pondera, maius & minus. nec erit in domo tua modius maior & minor. Ponderis habebis iustum & verum, & modius æqualis uerius, erit tibi, ut multo tempore uiuas super terram, quam dominus adorari tibi. Et iterum, *Prou.* 20. Ponderis & pondus, mensura & mensura, utrumque abominabile est apud Deum. Per Ezechielem c. 29. quoque dictum est, *Statera & Ephraim, & beatus iustus erit uobis.* *Oleas.* c. 12. etiam exprobrans peccata grauiora Israel, ob quæ Dei ita concitata erat in eum, commemorat illud infigne: *Chanaam, in manu eius statera dolosa, calumniam dixit.* Latus & exprobratio fit apud Michæam, c. 6.

14 ¶ Carolus V. in *constit. capital. rerum, habitis in comitiis Auguste.* art. 113. Imperator, in constitutione causarum capitalium statuit, ut falsas mensuras dolo habens, huiusmodi conuictus ut, etiam morte plectatur. Iure Saxonum qui eorumpit mensuram, cum fustigatione: qui ea vitur tantum, sine fustigatione relegatur.

15 ¶ *VVesembec. ad tit. ad leg. Corn. de fals. num. 6.* ¶ Et hæc intelligenda sunt, quando in mensuris deceptionis animus est, & qui decipitur, arbitratu communi pondere & mensura negotiari: alioquin si conueniat de mensura ut dixi, nihil interest qualis ea sit, quia tunc dolosa non est, cum de ea placuerit, ut notat Paulus. *l. Imperatores, 71. de contrahend. emt. lib. 18. P. tit. 1.* Alioquin si nominatum fuerit tantum mensuræ genus, ex more regionis mensura & pondus sine imminutione vel incremento intelligi debet, *d. l. Imperatores, & ca. ex parte, c. 18. lib. 3. Decret. tit. 39. de censibus.* variant quippe pondera & mensuræ pro locorum more maiores minoresque sunt, quibus uti sine fraude licet etiam edicto regio in Gallia, *Francisc. l. edicto, sur les annees, publ. 1540.* nisi dum agitur de uictualibus exigendis negotiatorum, in quibus sancitum, omnia pondera & mensuras reduceptas, vel ad morem mensurarum & ponderum Parisiorum, *Francisc. l. edicto, sur l'imposition fo-*

16 *raine.* ¶ Quod si mensuræ & pondera illegitima sint, cura & notio pertinet ad moderatorem seu ad præfectum prouinciarum, si de specierum aliarum, quam metalli ponderibus agatur: nam auri & argenti & aliorum metallorum pōdera, ad comitem sacrarum largitionum pertinent, ex constitutione Iustitiani. *in §. eos autem qui publica, de collatio. in authen. col. 9. tit. 14. l. si. de suscepto. lib. 10. C. tit. 70.* Ad ædiles curules pertinere, frangere falsas & iniqvas mēsuras, docet Vlpianus, *in litem quaritur, 14. §. si quis mensuras con-*

17 *duxerit, loca. li. 19. P. tit. 2. apud quoscunque repererit.* Et Perlius innuit, *Saty. 1.*

Frergerit heminas Aretis ædilis iniquas.
Erant & Athenis *uxæ ædilis* magistratus quidam quindecim viro-

rum in Piræo, nouem in urbe, teste Saïda, *in verb. uel ædilis*, quibus cura erat, ut venditores iustis mensuris uterentur. ¶ Honorius ¶ & Theodos. *l. pen. de defenso. ciuita. lib. 1. C. tit. 56.* ad curam & solertiam ciuitatum pertinere uoluerunt, ne possessores maioribus mensuris & ponderibus a susceptoribus prægrauarentur, & eos deprehensos ad iudicium dirigi cum ipso commissæ fraudis iudicio.

18 ¶ Chassanæus ¶ ad *consuetud. Burgund. & in rub. du droit des Justices, vers. siem tu mensurandi.* autem in ius ponderandi & mensurandi, auctoritatemque concedendi & frangendi falsas mensuras ex superioribus colligere uidetur, & esse mixti impetii seu

de alta iurisdictione. Quod & tuetur Guido Papæus, *quæst. 490.* & Petrus Iacobus, *in tit. de mixt. imper. in fin.* Ponderare autem & mensurare, esse inferioris. seu ut loquuntur, bassæ iurisdictionis, *Chassan. ubi supra per Linbemus, de defensor. ciui. C. Regium esse,* ius ponderis & mensurarum, & prouentum eius ad regem pertinere. ait Rhenatus Chopinus, *lib. 3. de dominio regis, tit. 22.* Erant Romæ antiquitus, *Papin. l. his honoribus, 10. §. 1. de vaca. muner. lib. 50. P. tit. 5.* corpora siue collegia, quæ habebant curam mensurarum frumenti, cum vacatione munerum, etsi in prouinciis hoc privilegio non uterentur.

De falsa Moneta. Cap. 2.

- 1 *Cornelia lex numaria de falsa moneta.*
- 2 *Numismatum materia.*
- 3 *Argentum quando pro numis signatum Roma.*
- 4 *Numorum ex quibus varia tracta nomina, a figura, aut pondere, aut valore.*
- 5 *Numi inuentio ad commercia necessaria.*
- 6 *Aurichalcus numi indorum.*
- 7 *Numi argentei mixti are a quo, mixtione ferro, plumbi, stanni, &c.*
- 8 *Auro & argento æ vel stannum miscuisse, capitale.*
- 9 *Aloy in moneta quid.*
- 10 *Argentum accurate defecatum duodecim denariorum ditum.*
- 11 *Aurea moneta quare æ, argentum mixtum.*
- 12 *Auri in argento quo æstimatio, ut argenti in ære.*
- 13 *Libra auri quot solidis æstimata. Et 14. Quot aureus, 17.*
- 15 *Aureorum prisorum solidorum valor, & mutatio.*
- 16 *Moneta valor augmentatus sine pondere subditis nocet in commercio.*
- 18 *Character in numismatibus quid profit.*
- 19 *Numisma quis primus excussit apud varias nationes.*
- 20 *Bos pecunia Atheniensium.*
- 21 *Numismatum Romanorum nota, Ianus, nauis, rates, bigæ, qua dirige.*
- 22 *Facies principum impressa pecuniis.*
- 23 *Numo omnia æstimantur.*
- 24 *Et unde accipit nomen.*
- 24 *Numismatum materia, pōdus, & character hodie in solius principis potestate.*
- 25 *Monete cudenda ius in Gallia, qui ex privilegio habeant.*
- 26 *Monete ualorem augere, vel minuire solus princeps potest, non priuati.*
- 27 *Pecunia mutuata in qua specie vel valore reddenda.*
- 28 *Monete falsariis masculis reus, & iurisdictionis regionum indicum.*
- 29 *Monete materiam falsam immiscens, qua pena plectatur.*
- 30 *Monetam sine auctoritate principis etiam probam percussit, quomodo puniendus.*
- 31 *Monetam falsam percussientes, nec absoluentes & perscuentes, non puniantur.*
- 32 *Memoria consecrata Darii in moneta puri auri.*
- 33 *Monetam suo nomine percussere capitale alii, quam regi.*
- 34 *Monetam falsam expendentes ut falsarij puniuntur.*
- 35 *Monetam tingentes, vel radentes vel circumcidentes, quomodo puniantur.*
- 36 *Monetam reprobatam non licet emere vel habere.*

¶ Ex ¶ Cornelia de falsis numaria quoque est, & re etiam falsum committitur, in moneta adulterina. Ut sciamus aurem, quæ adulterina, quæ uel falsa numismata: quæ proba faciant, præmittendum. Tria itaque, *gl. in c. quanto, c. 18. in vers. patris, de iuris.* in omni numismate consideranda, primo, materia publice electa, *Paul. in l. 1. de contr. emt. lib. 18. P. tit. 1.* cum certo pondere. 2. Character, quo insignitur seu notatur forma publica, *d. l. 1. 3.* Valor, seu sanctio decreta. *d. l. 1.* In quibus omnibus quid decretum a superioribus, quæque in usu sint, qui numis utantur, inspicimus.

¶ Numismatis materia, æs, aurum, argentum, quæ aliquando pura per se, aliquando miscentur. Ære tantum eoque rudis, id est, non signato uel sunt olim Romani ante Seruium regem, qui primus æs signauit pecudum nota: unde & pecuniam appellatam, tradit Plinius, *lib. 33. cap. 3.* libralis, unde & libella, & dipondius appende-